

Trykkevældehuset

Stedet hvor fortiden, nutiden og fremtiden mødes

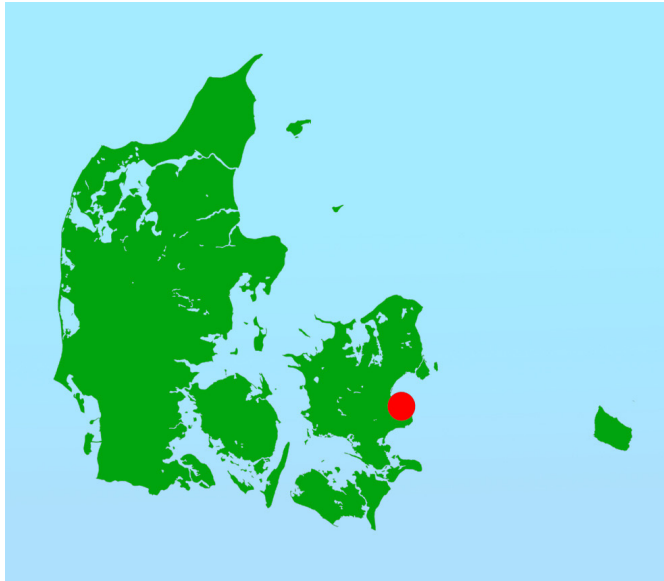
Stevns Kommune ansøgning til Realdania's Stedet tæller,
Mulighedernes land, Januar 2011

Kontaktoplysninger:

Birgitte Nielsen, Projekt koordinator Teknik & Miljø
Stevns Kommune, Hovedgaden 46, 4652 Hårlev
Mobil: 28117238 mail: birnie@stevns.dk

Henrik Bertram Pedersen
Formand for Strøby Borgerforening
Mail: andped@mail.dk mobil: 24866401

Tryggevælde Ådal skærer sig gennem Stevns Kommune, som et enestående landskabselement, med en enestående natur og kulturhistorie. Stevns Kommune har i Kommuneplan 09 formuleret ønsket om udarbejdelsen af en helhedsplan for Tryggevælde ådal, en plan med det formål at sikre en fremtidig beskyttelse, benyttelse og udvikling af det unikke landskab omkring Tryggevælde å. Tryggevælde Helhedsplan er i dag blevet betegnelsen for det samlede arbejde med ådalen, som omfatter en landskabsanalyse, bredtfaavnende borgerdeltagelse, udarbejdelse af ny vision samt et konkret planforslag til den fremtidige benyttelse, beskyttelse og formidlingen af områdets natur- og kulturhistoriske værdier.

I januar 2010 påbegyndte Stevns Kommune det omfattende arbejde med Helhedsplanen for Tryggevælde Ådal. Der blev afholdt møder med lodsejere og borgere, og i den forbindelse blev der dannet fem arbejdsgrupper, som har arbejdet med emnerne lodsejere, pleje, rekreative muligheder, kultur-naturlandskabet og kulturhistorien. I løbet af efteråret 2010 blev der afholdt 2 til 3 arbejdsgruppemøder hvor ådalens nuværende tilstand blev diskuteret samt hvilke muligheder der blev set fremadrettet. I starten af 2011 blev der afholdt et fællesmøde hvor de fem arbejdsgrupper blev inviteret til, at fremlægge deres ideer og dele deres viden indbyrdes. Den nye vision og strategi for Tryggevælde Ådal er formuleret på baggrund af landskabsanalysen og de visioner som de fem arbejdsgrupper har udarbejdet.

Der er på tværs af arbejdsgrupperne udtrykt ønske om at forbedre formidlingen af stedets særlige landskab, natur og kulturhistorie. Der er et ønske om at styrke og koordinere den viden, som allerede findes hos private, museer og foreninger. Ved visionsmødet blev følgende punkter prioriteret:

- samle og forbedre formidlingen af stedets natur- og kulturhistorie,
- lave strategi for formidling og skiltning,
- etablere et "Tryggevælde Hus" - et sted til undervisning og formidling, et sted der henvender sig til børn og unge (via udstillinger og temalegeplads).

Byen Strøby er placeret højt i landskabet ved ådalens østlige side. Strøby ligger centralt i området, med direkte forbindelse til ådalens enge, et allerede etableret stisystem, fugletårn og shelter. Det grønne område der forbinder ådalen og byen ejes af Stevns Kommune, og ligger tæt på Strøby Kirke og det kommende Landskabsrum, som landsforeningen Martin A. Hansen planlægger at anlægge. Arealet i Strøby rummer således aktiviteter og faciliteter, der med stor fordel kan bygges videre på. Arbejdsgrupperne har peget på netop dette areal som oplagt for placeringen af Tryggevælde Huset.

Agerland og oversvømmede enge ved Hellested

Tryggevælde Å og enge

Den oversvømmede Å ved vintertid

”Tryggevælde Huset” er ideen om at samle viden, genstande og historier på ét sted. Tryggevælde Huset er ønsket om, at forbedre formidlingen af det unikke ved Tryggevælde Ådal samtidig med at de rekreative muligheder forbedres. Tanken er at skabe et fleksibelt formidlingshus med tilhørende rekreative udearealer, f.eks. med flere shelterpladser og en ny kano- og kajakbro, og med en stedspecifik natur- kulturhistorieformidlende legeplads.

Arbejdsgrupperne har udarbejdet et idéforslag til, hvordan det nuværende boldbaneareal kan danne rammerne for et nyt Tryggevælde Hus med tilhørende legeplads, boldbane og udendørsfaciliteter. Planen tager afsæt i de eksisterende bygningers placering mod nordøst, hvor en ny bygning som et fleksibelt hus kan rumme museum, lokaler til naturvejleder, køkken og toiletfaciliteter osv. Grænserne mellem ude og inde tænkes som flydende omkring huset, så gårdrum og forplads kan bruges til forsamlinger, markeder, undervisning mm.

Området sydvest for huset foreslås anlagt som en stedspecifik legeplads, som via leg og bevægelse formidler stedets særlige natur- og kulturhistorie. I forlængelse af legepladsen kan dele af boldbanen bevares, så der fortsat kan spilles bold. Tættest på engene foreslås et område til spejdere og andre som vil

overnatte i telt eller shelter. Der indrettes bålpladser, opholdssteder og en simpel bygning til opbevaring af bagage mm. Det foreslås at der fra huset til engen anlægges en ”tidslinje-sti”, som fører de besøgende fra huset til ådalen, men som også fortæller landskabshistorien fra istiden til nutidens ådal. Ved åen foreslås etableringen af en ny kano- og kajakbro, som skal gøre det bedre for de sejlene og for den sårbare natur, at stoppe ved Tryggevælde Huset.

Strøby Borgerforening tog i februar 2010 kontakt til Stevns Kommune vedrørende samme kommunalt ejede areal. Borgerforeningen ønskede at sikre arealets anvendelse til offentlige formål efter ophøret af dets hidtidige anvendelse som fodboldbane. Strøby Borgerforenings forestillinger og ønsker om den fremtidige udvikling af området, falder i høj grad sammen med det idéforslag arbejdsgruppen under Tryggevælde Helhedsplan har formuleret.

Strøby Borgerforening ønsker sig, at der på sigt etableres et 200-300 m2 stort borgerhus længst mod nordøst på arealet, hvor der i dag er omklædningsfaciliteter og dermed eksisterende installationer. Borgerforeningen har en række ideer til hvilke funktioner et sådan hus kan danne rammerne om, eks.: Husflidskolens nuværende/fremtidige aktiviteter, legestue for de lokale dagplejere, naturskole/formidling af Tryggevælde Ådals naturværdier, ”Satellit” til Strøby Skolen (med 850 elever). Herudover mener borgerforeningen huset bør indeholde offentlige toiletter og et lille bad, der f.eks. kan benyttes af folk, der overnatter i de nærliggende shelters.

Borgerforeningens formål med huset og udearealerne er, at give plads til lokale og besøgende med interesse i at opleve Tryggevælde ådals særlige historie, natur og landskab. Borgerhuset og tilhørende friarealer skal være et samlingspunkt for naturvejlederen, skoler og folk, som vil lære om stedet og som vil færdes i natur- og kulturlandskabet.

Boldbanerne set fra åen

Projektorganisation, forløb & forankring

Tryggevælde Huset tænkes etableret på det kommunalt ejede areal i Strøby, hvorfra Tryggevælde Ådals eksisterende rekreative strukturer udgår. Lokaliteten forener landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige og litterære interesser.

Projektet tage udgangspunkt i arbejdsgruppens idéforslag og borgerforeningens ønsker. Projektet skal omfatte bygning og rekreativt område til formidling og oplevelse af de unikke værdier i Ådalen. Et projekt der både kan rumme lokale aktiviteter for Strøby Borgerne, og tiltrække gæster fra nær og fjern, et projekt der både er ude og inde. Et projekt hvor netop grænserne mellem lokalt og nationalt, fortid og fremtid, historie og fortælling, ude og inde blødes op og er med til at skabe et nyt billede af - og en ny bevidsthed om - Tryggevælde Ådal.

Stevns Kommune er den formelle ansøger til Realdania og har det formelle ansvar for projektets realisering. Projektet skal etableres i tæt samarbejde med den lokale borgerforening og de arbejdsgrupper der blev etableret i forbindelse udarbejdelsen af helhedsplanen for området. Det er deres visioner og deres ønsker der ligger til grund for projektet og nærværende ansøgning sker i tæt samarbejde med den lokale borgergruppe. Tegnestuen Absolut Landskab, der har været ansat til at lave Helhedsplanen for Tryggevælde Ådal, er tovholder på arbejdsgrupperne og har udarbejdet visionerne for området samt efterfølgende stået for udarbejdelsen af idéforslaget.

I de kommunale budgetter er der i 2012 afsat 150.000 kr. til projektudvikling af området og i 2013 er der afsat 3 mio. til en realisering. Den fulde finansiering af projektet forventes realiseret via opnået støtte fra Realdania, bidrag fra den lokale LAG-Stevns samt Stevns Kommune.

Anlægsbudget

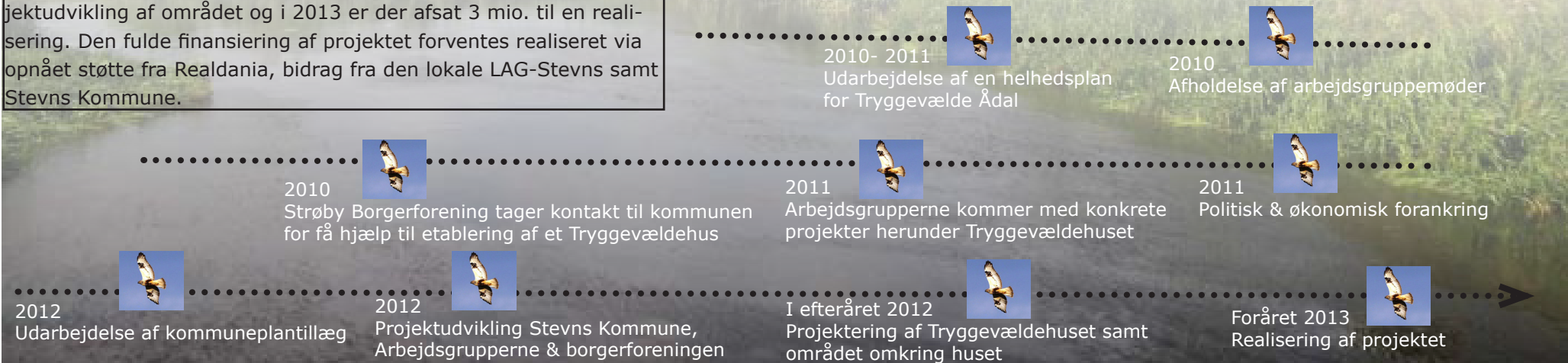
Tegnestuen Absolut Landskab der er finansieret af Stevns Kommune og LAG-Stevns har ud fra det indsamlede materiale udfærdiget en projekttægning for området og ud fra dette materiale estimeres der følgende anlægsbudget (omkostninger til udbud er medtaget):

Etablering af Tryggevældehuset:	
Projektering	500.000
Håndværkerudgifter	4.500.000
Diverse omkostninger, her under nedrivning af eksisterende hus, landinspektør, museum, bygherrerådgivning	900.000
Samlet anlægssum for Tryggevældehuset (excl. Moms)	5.900.000
Udearealerne:	
Shelterpladser, kano- og kajakbro	200.000
Legeplads, boldbane og "tidslinje-sti"	550.000
Samlet anlægssum for udearealerne (excl. Moms)	750.000
Det forventede budget for realisering af projektet: (excl. Moms)	6.650.000

Drift og vedligehold af huset og området varetages af Stevns Kommune i samarbejde med de lokale foreninger, der vil være de daglige brugere af stedet.

Det estimeres at der årligt vil være en driftsudgift på:	
Udvendig vedligeholdelse	18.000 kr./år (efter 4-5 år: 30.000 kr./år)
Indvendig vedligeholdelse	12.000 kr./år (efter 4-5 år: 18.000 kr./år)
Drift (el/vand/varme/renovation)	65.000 kr./år
Samlet drift og vedligeholdelse	85.000 kr./år (efter 4-5 år: 103.000 kr./år)

Tidsplan, de overordnede punkter

Martin A Hansen

Tryggevælde Ådal er forfatteren Martin A. Hansens barndomsland. Fødegården, Østerhøj, ligger på vejen mod Holtug. Martin A. Hansen (1909-55) benytter i noveller, essay og aviskronikker sin barndom ved Trygvælde Ådal som en uudtømmelig kilde til inspiration. Helt central er den eng, der ligger vest for Strøby Kirke ned mod Tryggevælde Å. Stedet har gjort et stort indtryk på den unge Martin A. Hansen, der senere i en essay om engen kalder stedet for "Edens Have". Tryggevælde Ådal er et særligt sted, som paradishaven, et sted der er ophøjet og fredfyldt på samme tid og som kan give beskueren en ophøjet katedral-agtig følelse, et sted der rummer et sammenløbspunkt for magter, der er større end en selv, slægten og verdenshjørnerne.

Landsforeningen Martin A. Hansen der bl.a. består af forfatterens to børn, Mette Lise Rössing og Hans-Ole Hansen, har udarbejdet projektet »Martin A. Hansen på Stevns«, hvor landskab og forfatterskab flettes tæt sammen. Foreningen har modtaget 770.000 kroner fra Arbejdsmarkedets Feriefond til at formidle den stevnske fødte digters forfatterskab. Foreningen ønsker at etablere et oplevelsescenter med et landskabsrum for forfatterens stevnsfortællinger i samspil med områdets kultur og natur. Der foreligger et arkitekttegnet skitseprojekt, hvor landskabsrummet er placeret i en renoveret vestfløj af Strøby Præstegård.

Fakta om området

Tryggevælde Å er et af Sjællands største åsystemer og skærer sig formeligt ned gennem det Stevnske istidslandskab som en bred, flad dalbund med enge og marker på de skrånende sider. Den har sit udspring i Ulse Sø ved Bregentved, har 19 store tilløb, og løber de sidste 15 km igennem en meget stor og bred ådal fra Vallø, forbi Vallø Slot og har sit endelige udløb ved Prambroen i Strøby Egede. Tryggevælde Ådal er i Stevns Kommuneplan 09 udpeget til særligt værdifuldt naturområde med geologiske, landskabelige og naturmæssige interesser, som kommunen ønsker at tage hensyn til og styrke. Der er udarbejdet en samlet plan for området, der tilgodeser de rekreative og sundhedsmæssige muligheder i ådalen, og som sætter fokus på bosætning og turisme med respekt for de mange ejere og områdets natur- og kulturhistoriske værdier.

Tryggevælde Ådal er et enestående, smukt naturområde uanset årstiden. Ådalen har flere steder brede engarealer, der jævnligt oversvømmes i vinterhalvåret. Her er et meget artsrigt og varieret plante- og fugleliv. Området er et attraktivt raste- og redested for vade-, spurve- og engfugle som fx hvidklire, hjejle, mudderklire, brushane, tinksmed, vibe, dobbeltbekkasin, strandskade, lærke, rødben, gøg mv..

Der er en store artsrigdom som følge af det meget kalkrige vand fra bakkedragene udenom og græsning, som holder vegetationen lav. Der vokser mange særdeles interessante planter som fx topstar, bukkeblad, gul frøstjerne, tvebo baldrian, kærfladbælg, engtroidurt og orkidéer. Åen er af stor betydning som gydeplads for aborre, rimte, regnbueørred og havørred. Åens sunde og rigelige fiskebestand er et yndet mål for mange lystfiskere. Havørreder vandrer i stort antal op i sensommeren for at gyde, og regnbueørreder vandrer i mindre antal op om foråret. Sandsynligvis er der også en mindre bestand af krebs i Tryggevælde Å. Tryggevælde Ådal er Natura 2000 område grundet den særlig værdifulde natur, set i et europæisk perspektiv. Områderne er udpeget for at beskytte levesteder og rasteområder for fugle og beskytte truede naturtyper, plante- og dyrearter.

Tryggevælde Ådal har været beboet igennem mange tusinde år, hvilket de mange oldtidsfund i området vidner om. I jernalderen grundlagdes de ældste nuværende landsbyer på Stevns langs ådalen ligesom de mange gravhøje i områderne omkring ådalen er vidnesbyrd om stor aktivitet. I ældre stenalder lå flere bopladser nær ådalen og vandet. I yngre stenalder blev jorden på ådalens sider opdyrket og bopladserne blev placeret ved engene for at være nær de mange dyr, som græssede der. I bronzealderen blev landsbyerne anlagt højere oppe. Åen var bredere end i dag, derfor kunne man sejle helt op til Hårlev. I jernalderen opstod her et betydeligt nordeuropæisk magtcentrum. Herom vidner de utroligt rige gravfund fra Himlingeøje, Varpelev og Valløby samt den velbevarede jættestue ved Maglehøj. Meget tyder på, at vi her har begyndelsen til Danmarks første kongedynasti. Tryggevælde Ådal vidner fortsat om stor aktivitet. Området tiltrækker botanikere, ornitologer, jægere, ryttere, motionister, lystfiskere, kano- og kajaksejlerne, skydebanens brugere, landsbyernes borgerforeninger, landsbyernes beboere, foreninger som fx Tryggevælde Ådals bevarelse, Solgårdens Venner, Martin A. Hansens støtteforening, spejdere og institutioner, lodsejere, turister mfl.